

JSES

Journal of Sustainable Educational Studies

Geliş/Received: 08.07.2021 Kabul/Accepted: 27.07.2021

YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE OKUMA KİTAPLARININ OKUNABİLİRLİĞİ: TÜRKÇENİN SESİ YUNUS EMRE ÖRNEĞİ¹

Hadiye ERİŞİK²

Özet

Temel dil becerilerinin öğretilmesinde ve kazandırılmasında metinler önemli bir rol oynamaktadır. Hedeflere uygun metinler seçebilmek için belirli ölçütler geliştirilmiş ve bu ölçütlerden biri olarak "okunabilirlik" kabul edilmiştir. Okunabilirlik çalışmaları, metinlerin yapısal özelliklerinden zorluk derecelerini tespit etmede kullanılan yöntemlerden biridir. Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde okunabilirlik çalışmaları genellikle ders kitaplarına dayalı olarak gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte okuma kitaplarının da dil öğretiminde önemli bir rolü bulunmaktadır. Okunabilirlik çalışmaları genellikle ders kitapları üzerine gerçekleştirilmekte olup okuma kitapları üzerine yapılan çalışmaların sayısının daha az olduğu görülmektedir. Yabancılara Türkçe öğretimi alanında hazırlanmış okuma kitapları üzerine yapılan çalışmaların sayısının çoğaltılması dil seviyelerine göre metin seçiminin tespit edilmesi açısından önemlidir. Bu önemle çalışmanın amacı, okuma kitaplarındaki okunabilirlik düzeyini saptamaktır. Bu çalışmada Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan, Türkçenin Sesi Yunus Emre A1-A2, B1-B2, C1-C2 seviyesinde üç okuma kitabı incelenmiştir. Çalışma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışmasıdır. Veri toplama yöntemi doküman analizidir. Metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesinde Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun (2010) okunabilirlik formülleri kullanılmıştır. Okunabilirlik formülü MS Office Excel programında uygulanmış ve metinler zorluk düzeylerine göre kategorize edilmiştir. Araştırmanın sonucunda; incelenen üç okuma kitabındaki tüm seviyelerdeki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin Ateşman (1997) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülüne göre "kolay"; Çetinkaya-Uzun (2010) tarafından geliştirilen formüle göre "bağımsız okuma (5. 6.ve 7. sınıf)" olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Yabancılara Türkçe öğretimi; okuma kitapları; okunabilirlik; kelime uzunluğu; cümle uzunluğu

READABILITY OF READERS IN TURKISH TO FOREIGNERS: THE CASE OF YUNUS EMRE, THE VOICE OF TURKISH

Abstract

Texts play a crucial role in teaching and gaining basic language skills. The suitability of the texts used in language teaching to the language level is of great importance. For this reason, certain criteria have been developed in order to select texts suitable for the targets, and "readability" has been accepted as one of these criteria. Readability studies are one of the methods used to determine the degree of difficulty of the texts from their structural features. In teaching Turkish as a foreign language, readability studies are generally carried out based on textbooks. It is expected that the materials used in language teaching will be prepared according to the readability criterion. Readability studies, with this expectation, are generally carried out on textbooks, and it is seen that the number

¹Bu çalışma, "FSMVÜ Eğitim Fakültesi Lisansüstü Seminerleri Sempozyumu"nda (31 Mayıs-4 Haziran 2021, İstanbul) sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş hâlidir.

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yabancılara Türkçe Öğretimi Programı, İstanbul-Türkiye, hadiye.erisik@stu.fsm.edu.tr, ORCID: 0000-0002-2008-6863.

of studies on readers is limited. It is vital to increase the number of studies on readers prepared for teaching Turkish to foreigners in terms of determining the text selection according to the language level. The aim of this study is to determine the readability levels in readers. In this study, three readers prepared by Yunus Emre Institute, Yunus Emre's Voice of Turkish A1-A2, B1-B2, C1-C2 levels, were examined. The study is an example of a case study utilizing qualitative research methods. The data collection method is document analysis. The readability formulas of Ateşman (1997) and Çetinkaya-Uzun (2010) were applied to analyze the texts in terms of readability. These readability formulas were utilized in the MS Office Excel program, and the texts were categorized according to their difficulty levels. The results of the research showed that according to the readability formula developed by Ateşman (1997), the readability levels of the texts at all levels in the three reading books examined were 'easy' while according to the formula developed by Çetinkaya-Uzun (2010), it was concluded that there was "independent reading (5th, 6th, and 7th grade)".

Keywords: Teaching Turkish to foreigners; readers, readability; word length; sentence length

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi

Kaynakça Gösterimi: Erişik, H. (2021). Yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının okunabilirliği: Türkçenin sesi Yunus Emre örneği. *Journal of Sustainable Educational Studies*, 2(3), 1-14.

1. GİRİŞ

Dil, birey ve toplumlar arası ilişki kurmayı sağlayan en temel iletişim aracıdır. İnsanların ve toplumların birbiriyle etkileşim içerisinde olduğu düşünüldüğünde, bunu sağlayan en önemli ve etkili becerinin, dil becerisi olduğu söylenmektedir. İnsanlar ve toplumlar arasındaki ilişkiler için bu denli önem arz eden dil kullanma becerisinin, dil öğreniminin gerekliliği yanında diğer toplumlarla ilişki kurmak için yabancı bir dili de bilmenin ne kadar gerekli olduğunu göstermektedir. Bu açıdan bakıldığında Türkçenin yabancı bir dil olarak öğretilmesi her geçen gün daha da önem kazanmakta ve bu alanda sürekli yeni çalışmaların yapılmasının önemi artmaktadır.

Yabancı bir dilin öğretiminde en önemli amaç 4 temel dil becerisinin (okuma, dinleme, konuşma, yazma) geliştirilmesidir (Gedik, 2009, s. 3). Temel dil becerilerinin geliştirilmesinde çeşitli materyaller kullanılmaktadır. Bu materyallerin başında ders kitapları ve bunların içindeki metinler yer almaktadır. Temel dil becerilerini geliştirmekte kullanılan tüm etkinlikler bu metinler üzerinden yapılmaktadır. Bu becerilerin kazandırılmasında kullanılan metinler sayesinde dil ile alakalı kuralların öğrenimi ve kelimelerin bağlam içerisinde aktarımı gerçekleşmiş olmaktadır (Zorbaz ve Köroğlu, 2016, s. 2509-2524). Dilin ediniminde ses, kelime dizimi ve söz varlıklarının en güzel kullanışlarını görebilmek için öğrenilmesinin metinlerle olması beklenmektedir (Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu, 2007, s. 206-219).

Şimşek'e (2011, s. 9-36) göre, Türkçenin ana ve yabancı dil olarak öğretimi dayanağını metni okuma, yazma ile metin oluşturmaktadır ve yabancılar için hazırlanan metinlerin, öğrenci tarafından doğru bir şekilde algılanması için metnin belli özelliklere sahip olması gerekmektedir. Hem ana dilinde hem yabancılar için Türkçe öğretiminde dil öğretiminin metinler üzerinden yapılmasının önemine binaen, kullanılan metinlerin belli özelliklere sahip olması için metinlerin seçiminde çeşitli ölçütler geliştirilmiştir. Metin seçiminde kullanılan ölçütlerden biri de okunabilirliktir.

Okunabilirlik Ülper'e (2010, s.141-156) göre, birtakım matematiksel formüller kullanılarak bir metnin okunma güçlüğü hesaplanması anlamında kullanılmaktadır. Klare okunabilirliği metindeki dilsel özelliklerin tamamının okur tarafından az veya çok olarak kabul edilebilmesi olarak tanımlamıştır (Klare 1963'ten aktaran Çetinkaya ve Uzun, 2010, s. 141). Okunabilirlik, anlatılmak istenen okuyan tarafından metinlerin ne kadar kolay ya da zor anlaşılır olma halidir (Ateşman, 1997, s. 171-174).

Bir metinle ilgili sayısal veriler metnin anlaşılabilir olması için yeterli olmamakla beraber metnin yapısal okuma güçlüğüne yönelik bir fikir vermektedir. Okunabilirlik ve anlaşılabilirlik genellikle farklı kavramlar olarak görülmektedir. Anlaşılabilirlik, metne ait niceliksel özelliklerle birlikte birtakım niteliksel özellikleri de içermektedir (Ateşman, 1997, s. 171-174). Bu nedenle anlaşılabilirlik metinde hangi konudan bahsedildiğine, düşüncenin hangi sırayla, nasıl aktarıldığına ve okuyanın o konuda bilgisinin olup olmadığına göre değişim göstermektedir (Ateşman, 1997, s. 171-174). Okunabilirlik, ancak metnin nitel özellikleriyle ele alındığında kesin

bir sonuca ulaşmamızı sağlamaktadır (Zorbaz, 2007, s. 87-101). Bir metnin okunabilir olduğunu söylemek metinlerin anlaşılabilirliği hakkında az da olsa bilgi verebilmektedir (Bezirci ve Yılmaz, 2010, s. 49-62).

Alanyazınında kabul görmüş, metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılmasına yönelik üç yaklaşım vardır. Bunlar; 1. Uzman görüşü 2. Çıkartmalı okunabilirlik işlemi ve 3. Okunabilirlik formülü'dür (Klare, 1963'ten aktaran Çetinkaya ve Uzun, 2010, s. 142).

Okunabilirlikle ilgili çalışmalar Platon ve Aristo'ya kadar dayandırılrsa da eğitim alanında yapılan çalışmalara 1920'lerden sonra rastlanmaktadır. Okunabilirliğin araştırılmasına yönelik çalışmalar metni okuyarak öğrenmenin öneminin artmasıyla yapılmaya başlanmıştır (Chall, 1988, s. 2). Metin okunabilirliğinin belirlenmesinde kullanılan birçok formül bulunmaktadır. Türkçe metinlerin okunabilirliğini ölçen ilk çalışmalarda, Türkçe metinler için kullanılacak bir okunabilirlik formülü olmadığından İngilizce metinler için tasarlanmış formüller kullanılmıştır. Fakat dillerin yapısı farklılık gösterdiği için bu formüller Türkçe metinlerde doğru sonuçlar vermemiştir. Türkçe metinlerde okunabilirlik tespiti için çalışmalar, 1990'lı yıllardan itibaren yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'de ise okunabilirlik kavramına yönelik ilk formül, Flesch'in 1948 yılında yayınladığı okuma kolaylığı formülünü Türkçeye uyarlayan Ateşman (1997) tarafından Türkçe metinlerin günlük düzeylerini tanımlamak ve sınıflamak amacıyla yapılmıştır (Bağcı ve Ünal, 2013, s. 13). İkinci formül doktora tezi olarak Çetinkaya (2010) tarafından yapılan Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerini tanımlama ve sınıflamaya yönelik formüldür. Ateşman (1997) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü ve Çetinkaya-Uzun (2010) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü ülkemizde yapılan okunabilirlik çalışmalarında en çok kullanılan okunabilirlik formülleridir.

Okunabilirlik formülleri; cümle ve kelime uzunlukları ile bilinmeyen kelime sayısı göz önüne alınarak metinlerin düzeyi hakkında tahminde bulunmayı amaçlamaktadır. Zorbaz'a (2007, s. 87-101) göre, bu formüllerle okunabilirliğin tespiti için (hece sayısı olarak ortalama) kelime uzunluğu ile (kelime sayısı olarak ortalama) cümle uzunluğu değişkenlerinin kullanılması gerekmektedir. Yılmaz ve Temiz'e (2014, s. 81-91) göre, bu formüllerin tercih edilmesi kolay uygulanabilir olması ve nesnel sonuçlar vermesinden dolayıdır. Öğrencilerin okudukları ve beğendikleri kitaplardan alınan neticelerle okunabilirlik formülüyle hesaplanan okuma düzeyi ortalamaları arasında %85 oranında pozitif ve anlamlı ilişki bulunmasından dolayı bu formüllere ehemmiyet gösterilmesi gerekmektedir (Temur, 2003, s. 169-180). Metinlerin okunabilirlik düzeyinin öğrencinin düzeyine uygunluğu göz önüne alınmalıdır. Öğrenciler zor metinleri okurken zorlanırken; kolay metinlerde öğrencilerin ilgisini çekmemektedir. Öğrencilerin seviyelerine uygun metin seçmek önemlidir (Güneş, 2000, s. 235). Bundan dolayı; Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış kitaplarda da metinlerin kelime, cümle uzunluğu ve bunlara bağlı okunabilirlik düzeyi yönünden seviyeye uygunluğunun bilinmesi önemli olmaktadır.

Ülkemizde Türkçe ders kitapları ile çocuk kitaplarının okunabilirliğiyle ilgili birçok çalışma (Bağcı ve Ünal, 2013; Baş ve Yıldız, 2015; Bozlak, 2018; Ceran, 2015; Çinpolat, 2019; Çakıroğlu, 2015; Çeçen ve Aydemir, 2011; Çiftçi, Çeçen ve Melanlıoğlu, 2007; Güneş, 2000; Kurnaz ve Erdem, 2012; Mutlu, 2020; Okur ve Arı, 2013; Okur, Arı, Ersoyol ve Okur, 2013; Özçetin ve Karakuş, 2020; Temizyürek, 2010; Tosunoğlu ve Özlük, 2011; Şimşek ve Çinpolat, 2021; Zorbaz, 2007) yapılmış olmasına rağmen yabancılara Türkçe öğretmek amacıyla hazırlanmış ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyleriyle ilgili sınırlı sayıda (Biçer ve Alan, 2017; Erol, 2014; Mutlu, 2020; Yılmaz ve Temiz, 2014; Zorbaz ve Köroğlu, 2016) çalışma vardır. Bunun yanında okuma kitaplarına yönelik çalışmaların sayısının az olduğu görülmektedir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi alanında yapılan çalışmaların yayın tarihlerinin yeni oluşu genellikle ders kitaplarının okunabilirliği üzerine yapılmış olması okuma kitaplarına yönelik çalışmaların sayısının az olması Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış okuma kitaplarındaki metinlerin düzeyleriyle ilgili çalışmalara ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Bu ihtiyaçlar doğrultusunda "Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış okuma kitaplarında yer alan metinlerin okunabilirlik düzeyleri nedir?" sorusundan hareketle bu çalışmada Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanan okuma kitaplarında yer alan metinlerin okunabilirlik düzeylerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu amaçla yapılan çalışmanın alt amaçları şunlardır:

1. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış A1-A2 seviyesi okuma kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği nedir?
2. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış B1-B2 seviyesi okuma kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği nedir?

3. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış C1-C2 seviyesi okuma kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği nedir?
4. Dil seviyelerine göre okuma kitaplarının okunabilirliğindeki değişim Ateşman'ın (1997) okunabilirlik formülü ile nasıl gösterilebilir?
5. Dil seviyelerine göre okuma kitaplarının okunabilirliğindeki değişim Çetinkaya-Uzun'un (2010) okunabilirlik formülü ile nasıl gösterilebilir?

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış okuma kitaplarında yer alan metinlerin düzeylerini belirlemeye yönelik çalışmaların az sayıda olmasından dolayı bu çalışmanın alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Deseni

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış okuma kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyini tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma durum çalışmasıdır. Durum çalışması, sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesidir (Merriam, 2013, s. 39). Verilerin toplanması, düzenlenmesi, çözümlenmesi ve yorumlanmasında özel bir yöntem oluşturur ve bu nedenle bir çözümlenme ve yorumlama sürecini temsil eder (Patton, 2002, s. 56).

2.2. İncelenen Dokümanlar

Araştırmada Yunus Emre Enstitüsü tarafından hazırlanan, Türkçenin Sesi Yunus Emre A1-A2, B1-B2 ve C1-C2 seviyelerinde toplam 3 okuma kitabı incelenmiştir.

2.3. Verilerin Toplaması ve Veri Toplama Aracı

Araştırmanın veri toplama sürecinde doküman incelemesi yönteminden faydalanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım ve Şimşek, 2008, s. 187). Bu yöntemle metinlerin var olan durumu betimlenmiştir.

Çalışmada kullanılan metinler kitapların Pdf sürümlerinden seçilerek ayrı bir Word dosyası hâline getirilmiştir. İncelenen metindeki veriler toplanırken öncelikle metinlerin kaç kelimeden, kaç cümleden ve kaç heceden oluştuğu tespit edilmiştir. Daha sonra kelimelerin ortalama kaç heceden oluştuğu ve cümlelerin kaç kelimeden meydana geldiği belirlenmiştir. Verilerin analizinde betimsel analiz yönteminden faydalanılarak okunabilirlik formülü MS Office Excel programında uygulanmıştır.

Boşlukla aralanmış, sayılar, yazı birimler, semboller ve yazı birim kümeleri; birleştirme çizgisiyle ayrılmış sözcükler ve kısaltmalar sözcük olarak kabul edilmiştir. Cümlelerin sayısı ise noktalama işaretleriyle ayrılma durumlarına göre belirlenmiştir. Sembol ve şekiller sesletildikleri biçimiyle sayılmıştır (Çetinkaya ve Uzun, 2010, s. 148-149).

Metnin okunabilirliğinin belirlenmesinde kullanılan birçok formül bulunmaktadır. Flesch'in 1948 yılında yayınladığı okuma kolaylığı formülünden uyarlanan Ateşman (1997) okunabilirlik formülü ve Çetinkaya- Uzun (2010) tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü ülkemizde yapılan okunabilirlik çalışmalarında en çok kullanılan okunabilirlik formülleridir. Bu çalışmada bu iki formüle göre okuma kitaplarının okunabilirliği hesaplanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Belirlenen sayısal veriler Ateşman (1997) formülü kullanılarak analiz edilmiş ve metinlerin okunabilirlik puanları belirlenmiştir.

$$\text{Okunabilirlik Sayısı} = 198,825 - (40,175 \cdot x_1) - (2,610 \cdot x_2)$$

x_1 = Ortalama kelime uzunluğu (toplam hece sayısı/toplam kelime sayısı)

x_2 = Ortalama cümle uzunluğu (toplam kelime sayısı/toplam cümle sayısı)

Ateşman (1997) okunabilirlik formülünde Türkçe metinlerin okunabilirlik sayısına göre sınıflandırılması çok zor, zor, orta güçlükte, kolay ve çok kolay şeklindedir.

Tablo 1. Ateşman Okunabilirlik Formülünde Türkçe Metinlerin Okunabilirlik Sayısına Göre Sınıflandırılması

Okunabilirlik Düzeyi	Okunabilirlik Sayısı
Çok kolay	90-100
Kolay	70-89
Orta güçlükte	50-69
Zor	30-49
Çok zor	1-29

Ateşman'ın (1997) formülüne göre okunabilirlik hesaplaması yapabilmek için metinlerin her 100 kelimelik kısmının okunabilirliğinin hesaplanması gerekmektedir. Metnin başından itibaren ilk 100 kelime sayılmıştır. 100 kelime sonunda cümle bitmemiş ise cümle bitene kadar olan kelimeler 100 kelime üzerine eklenmiştir. Buraya kadar olan kısımdan toplam hece, kelime ve cümleler sayılmıştır. Hece sayısı kelime sayısına bölünerek ortalama kelime sayısı ve kelime sayısı cümle sayısına bölünerek ortalama cümle uzunluğu tespit edilmiştir. Daha sonra ortalama kelime ve cümle uzunlukları formülde yerine konularak asıl verilere ulaşılmıştır.

Bu çalışmada ayrıca Çetinkaya-Uzun'un (2010) formülü kullanılmıştır. Bu formülle belirlenen sayısal veriler analiz edilmiş ve metinlerin okunabilirlik puanları belirlenmiştir.

$$\text{Okunabilirlik Sayısı} = 118,823 - 25,987 \cdot x_1 - 0,971 \cdot x_2$$

x_1 = Ortalama kelime uzunluğu (toplam hece sayısı/toplam kelime sayısı)

x_2 = Ortalama cümle uzunluğu (toplam kelime sayısı/toplam cümle sayısı)

Çetinkaya-Uzun'un (2010) okunabilirlik formülünde Türkçe metinlerin okunabilirlik sayısına göre sınıflandırılması engelli düzey, eğitsel okuma ve bağımsız okuma şeklindedir.

Tablo 2. Çetinkaya-Uzun Okunabilirlik Formülünde Türkçe Metinlerinin Okunabilirlik Düzeylerinin Tanımlanması ve Sınıflandırılması

Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi	Eğitim Düzeyi
0-34	Engelli Düzey	10. 11. ve 12. Sınıf
35-50	Eğitsel Okuma	8. ve 9. Sınıf
51+	Bağımsız Okuma	5. 6. ve 7. Sınıf

3. BULGULAR

Bu bölümde çalışmanın amacına yönelik belirlenen alt amaçlar doğrultusunda elde edilen sonuçlar yer almaktadır.

3.1. Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenler İçin Hazırlanmış A1-A2 Seviyesi Okuma Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirliği Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının A1-A2 seviyesinde yer alan kelime ve cümle uzunlukları ile okunabilirlik puan ve düzeyleri incelenmiştir. Elde edilen veriler şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 3. A1-A2 Seviye Okuma Kitaplarının Okunabilirlikleri

Metin (Türkçenin Sesi Yunus Emre)	Toplam Hece Sayısı	Toplam Kelime Sayısı	Toplam Cümle Sayısı	Ortalama Kelime Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Ateşman (1997)	213	101	17	2,108	5,941	99	Çok Kolay
Çetinkaya- Uzun (2010)	4976	2233	466	2,228	4,791	56	Bağımsız Okuma

Tablo 3 incelendiğinde, Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre A1-A2 düzeyindeki metinde yer alan kelimelerin ortalama 2,1 hece uzunluğunda olduğu, Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülünün yaklaşık bir hece daha uzun olmak üzere 2,2 kelimedenden oluştuğu görülmektedir. Cümle uzunluğu yönüyle A1-A2 düzeyindeki metnin Ateşman formülüne göre (5,941) ortalama 6 kelimedenden oluşan cümlelerden meydana geldiği, bunun yanında Çetinkaya-Uzun formülünde (4,791) ortalama 5 kelimedenden oluşan cümlelerden meydana geldiği görülmektedir. Ateşman'ın (1997) formülüne göre yapılan hesaplamada A1-A2 düzeyindeki metnin 99 puan yani "çok kolay" olduğu ve Çetinkaya-Uzun'un (2010) formülüne göre yapılan hesaplamada A1-A2 düzeyindeki metnin "bağımsız okuma" yani 5-7. sınıf düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

3.2. Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenler İçin Hazırlanmış B1-B2 Seviyesi Okuma Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirliği Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının B1-B2 seviyesinde yer alan kelime ve cümle uzunlukları ile okunabilirlik puan ve düzeyleri incelenmiştir. Elde edilen veriler şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 4. B1/B2 Seviye Okuma Kitaplarının Okunabilirlikleri

Metin (Türkçenin Sesi Yunus Emre)	Toplam Hece Sayısı	Toplam Kelime Sayısı	Toplam Cümle Sayısı	Ortalama Kelime Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Ateşman (1997)	244	100	15	2,44	6,666	83	Kolay
Çetinkaya- Uzun (2010)	5312	2266	421	2,344	5,382	53	Bağımsız Okuma

Tablo 4 incelendiğinde, Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre B1-B2 düzeyindeki metinde yer alan kelimelerin ortalama 2,4 hece uzunluğunda olduğu, Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülü ise yaklaşık bir hece daha kısa olmak üzere 2,3 kelimedenden oluştuğu görülmektedir. Cümle uzunluğu yönüyle B1-B2 düzeyindeki metnin Ateşman formülüne göre (6,666) ortalama 7 kelimedenden oluşan cümlelerden meydana geldiği, bunun yanında Çetinkaya-Uzun formülüne göre (5,382) ortalama 5 kelimedenden oluşan cümlelerden meydana geldiği görülmektedir. Ateşman'ın (1997) formülüne göre yapılan hesaplamada B1-B2 düzeyindeki metnin 83 puanla "kolay" olduğu ve Çetinkaya-Uzun'un (2010) formülüne göre yapılan hesaplamada B1-B2 düzeyindeki metnin 53 puanla "bağımsız okuma" yani 5-7. sınıf düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

3.3. Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenler İçin Hazırlanmış C1-C2 Seviyesi Okuma Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirliği Yönelik Bulgular ve Yorum

Çalışmanın bu bölümünde yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının C1-C2 seviyesinde yer alan kelime ve cümle uzunlukları ile okunabilirlik puan ve düzeyleri incelenmiştir. Elde edilen veriler şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 5. C1/C2 Seviye Okuma Kitaplarının Okunabilirlikleri

Metin (Türkçenin Sesi Yunus Emre)	Toplam Hece Sayısı	Toplam Kelime Sayısı	Toplam Cümle Sayısı	Ortalama Kelime Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
Ateşman (1997)	275	108	15	2,546	7,2	78	Kolay
Çetinkaya- Uzun (2010)	5563	2366	397	2,351	5,959	52	Bağımsız Okuma

Tablo 5 incelendiğinde, Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre C1-C2 düzeyindeki metinde yer alan kelimelerin ortalama 2,5 hece uzunluğunda olduğu, Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülünde ise yaklaşık iki hece daha kısa olmak üzere 2,3 kelimelerden oluştuğu görülmektedir. Cümle uzunluğu yönüyle C1-C2 düzeyindeki metnin Ateşman formülüne göre (7,2) ortalama 7 kelimedenden oluşan cümlelerden meydana geldiği, bunun yanında Çetinkaya-Uzun formülüne göre (5,959) ortalama 6 kelimedenden oluşan cümlelerden meydana geldiği görülmektedir. Ateşman'ın (1997) formülüne göre yapılan hesaplamada C1-C2 düzeyindeki metnin 78 puanla "kolay" olduğu ve Çetinkaya-Uzun'un (2010) formülüne göre yapılan hesaplamada C1-C2 düzeyindeki metnin 52 puanla "bağımsız okuma" yani 5-7. sınıf düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

3.4. Dil Seviyelerine Göre Okuma Kitaplarının Okunabilirliğindeki Değişimin Ateşman'ın Okunabilirlik Formülü ile Gösterimine Ait Bulgular ve Yorum

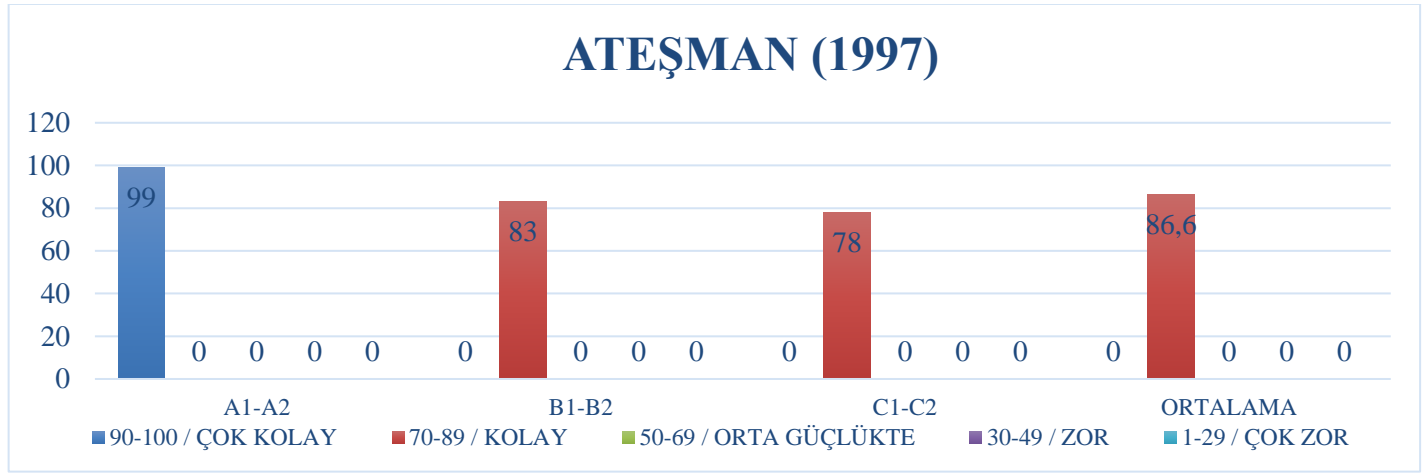
Çalışmanın bu bölümünde yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik puanlarında ve düzeylerinde seviyelere göre A1, A2, B1, B2, C1, C2 değişim incelenmiştir. Elde edilen veriler şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 6. Dil Seviyelerine Göre Okuma Kitaplarının Okunabilirliğindeki Değişimin Ateşman'ın Okunabilirlik Formülü ile Gösterimi

Metin (Türkçenin Sesi Yunus Emre)	Toplam Hece Sayısı	Toplam Kelime Sayısı	Toplam Cümle Sayısı	Ortalama Kelime Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
A1/A2	213	101	17	2,108	5,941	99	Çok Kolay
B1/B2	244	100	15	2,44	6,666	83	Kolay
C1/C2	275	108	15	2,546	7,2	78	Kolay
Ortalama	244	103	16	2,4	6,6	86,6	Kolay

Tablo 6'ya göre ortalama kelime uzunluğunun yaklaşık A1-A2'de 2,1, B1-B2'de 2,4, C1-C2'de 2,5 hece uzunluğunda kelimedenden oluştuğu ve düzeylere göre arttığı ortalama cümle uzunluğunun ise A1-A2'de 6, B1-B2'de 7, C1-C2'de 7 kelime uzunluğundaki cümlelerden oluştuğu ve düzeylere göre arttığı görülmektedir. Seviyelere göre ortalama kelime uzunluğu (2,4) 2, ortalama cümle uzunluğu (6,6) 7'dir. Okunabilirlik puanının Ateşman'ın formülüyle hesaplandığında A1-A2'de 99 iken B1-B2'de 83 C1-C2'de 78 olduğu görülmektedir. Okunabilirlik puanının, dil düzeyleri arttıkça düştüğü görülmüştür. Okunabilirlik düzeyi A1-A2'de çok kolay iken B1-B2 ve C1-C2'de kolay bulunmuştur. Seviyelere göre ortalama kelime uzunluğu (2,4) 2, ortalama cümle uzunluğu (6,6) 7 ve ortalama okunabilirlik puanı 87'dir.

Şekil 1'de yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik puanları ve düzeyleri verilmiştir:

Şekil 1. Metinlerin okunabilirlik puanı ve düzeyinin Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre dağılımı

Şekil 1'e göre incelen kitapların Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik puanları ve düzeyleri A1-A2 seviyesi okunabilirlik puanı 99 okunabilirlik düzeyi çok kolay, B1-B2 seviyesi okunabilirlik puanı 83 okunabilirlik düzeyi kolay, C1-C2 seviyesi okunabilirlik puanı 78 okunabilirlik düzeyi kolay ve ortalamanın okunabilirlik puanı 86,6 okunabilirlik düzeyinin ise kolay olduğu görülmektedir.

3.5. Dil Seviyelerine Göre Okuma Kitaplarının Okunabilirliğindeki Değişimin Çetinkaya-Uzun'un Okunabilirlik Formülü ile Gösterimine Ait Bulgular ve Yorum

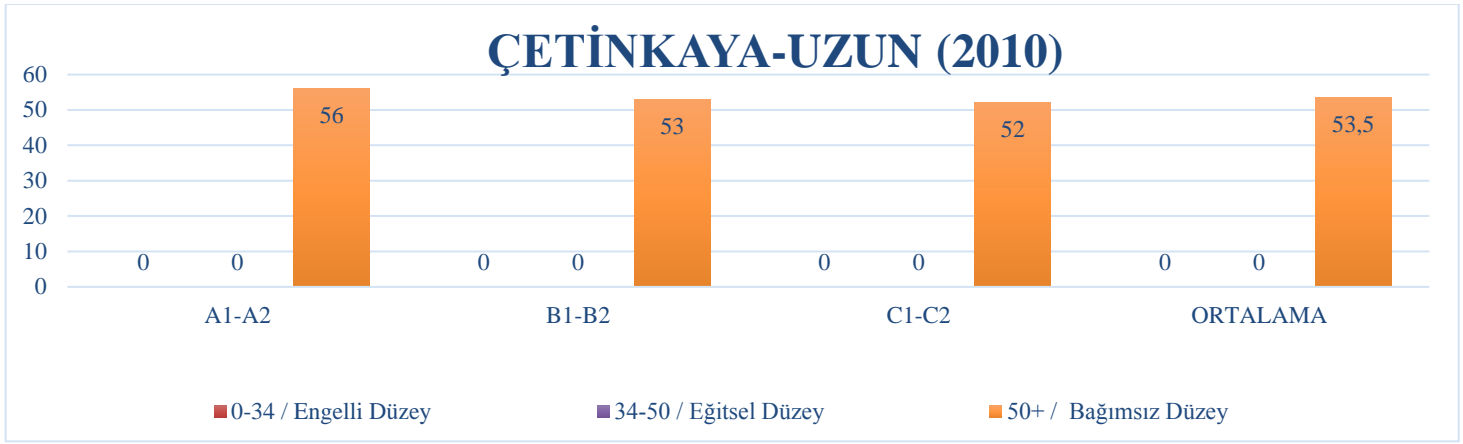
Çalışmanın bu bölümünde yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik puanlarında ve düzeylerinde seviyelere göre A1, A2, B1, B2, C1, C2 değişim incelenmiştir. Elde edilen veriler şu şekilde gösterilebilir:

Tablo 7. Dil Seviyelerine Göre Okuma Kitaplarının Okunabilirliğindeki Değişimin Çetinkaya-Uzun'un Okunabilirlik Formülü ile Gösterimi

Metin (Türkçenin Sesi Yunus Emre)	Toplam Hece Sayısı	Toplam Kelime Sayısı	Toplam Cümle Sayısı	Ortalama Kelime Uzunluğu	Ortalama Cümle Uzunluğu	Okunabilirlik Puanı	Okunabilirlik Düzeyi
A1/A2	4976	2233	466	2,228	4,791	56	Bağımsız Okuma
B1/B2	5312	2266	421	2,344	5,382	53	Bağımsız Okuma
C1/C2	5563	2366	397	2,351	5,959	52	Bağımsız Okuma
ORTALAMA	5283	2288	428	2,3	5,37	53,6	Bağımsız Okuma

Tablo 7'e göre ortalama kelime uzunluğunun yaklaşık A1-A2'de 2,2, B1-B2'de 2,3, C1-C2'de 2,4 hece uzunluğunda kelimedenden oluştuğu ve düzeylere göre arttığı; ortalama cümle uzunluğunun ise A1-A2'de 5, B1-B2'de 5, C1-C2'de 6 olduğu ve düzeylere göre arttığı görülmektedir. Okunabilirlik puanının Çetinkaya-Uzun'un formülüyle hesaplandığında A1-A2 de 56 iken B1-B2 de 53, C1-C2 de 52 olduğu görülmektedir. Okunabilirlik puanının dil düzeyleri arttıkça düştüğü görülmüştür. Okunabilirlik düzeyinin tüm dil seviyelerinde bağımsız okuma yani 5-7. sınıf düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Seviyelere göre ortalama kelime uzunluğu (2,3) 2, ortalama cümle uzunluğunun (5,3) 5 ve ortalama okunabilirlik puanı 54'tür.

Şekil 2'de yabancılar için Türkçe okuma kitaplarının Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik puanları ve düzeyleri verilmiştir:

Şekil 2. Metinlerin okunabilirlik puanı ve düzeyinin Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülüne göre dağılımı

Şekil 2'ye göre incelen kitapların Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülüne göre A1-A2'nin okunabilirlik puanı 56 B1-B2'nin okunabilirlik puanı 53 ve C1-C2'nin okunabilirlik puanı 52'dir. Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülüne göre okunabilirlik düzeyinin tüm seviyelerde bağımsız okuma olduğu görülmektedir.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Okunabilirlik formülleri yalnızca dilin yapısı üzerine oluşturulmuştur ve metnin yapısal okuma güçlük düzeyine yönelik bir fikir vermektedir. Bu çalışmada Yunus Emre Enstitüsü'nün hazırladığı Türkçenin Sesi Yunus Emre A1-A2, B1-B2, C1-C2 seviye 3 okuma kitabı Ateşman'ın (1997) ve Çetinkaya-Uzun'un (2010)'un okunabilirlik formülleriyle incelenmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler incelendiğinde şu durumlar tespit edilmiştir: Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre okuma kitaplarındaki ortalama kelime uzunluğu (2,4) 2, olup düzeylere göre düzenli bir artış gerçekleşmiş; dil düzeyi yükseldikçe metinlerde daha uzun kelimeler kullanılmıştır. Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülüne göre okuma kitaplarındaki ortalama kelime uzunluğu (2,3) 2, olup düzeylere göre düzenli bir artış gerçekleşmiş, dil düzeyi yükseldikçe metinlerde daha uzun kelimeler kullanılmıştır. Çeşitli çalışmalarda (Ateşman, 1997; Bezirci ve Yılmaz, 2010) Türkçenin ortalama kelime uzunluğunun 2,60 hece olduğu ifade edilmiştir. Bu bağlamda Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun'un (2010)'un okunabilirlik formüllerine göre incelenen Türkçenin Sesi Yunus Emre A1-A2, B1-B2, C1-C2 seviye üç okuma kitabının ortalama kelime uzunluğu bu ortalamanın altında bulunmuştur. Bunun sebebi kitapların Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için hazırlanmış olması olabilir. Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre; okuma kitaplarındaki ortalama cümle uzunluğu 7 olup düzeylere göre düzenli bir artış gerçekleşmiş, dil düzeyi yükseldikçe metinlerde daha uzun cümleler kullanılmıştır. Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülüne göre; okuma kitaplarındaki ortalama cümle uzunluğunun 5 olup düzeylere göre düzenli bir artış gerçekleşmiş, dil düzeyi yükseldikçe metinlerde daha uzun cümleler kullanılmıştır. Yapılan çalışmalarda Türkçenin ortalama cümle uzunluğu 9-10 kelime (Ateşman, 1997, s. 171-174) ve 10-11 kelime (Bezirci ve Yılmaz, 2010, s. 49-62) olarak belirlenmiştir. Buna göre, Ateşman (1997) ve Çetinkaya-Uzun'un (2010)'un okunabilirlik formüllerine göre incelenen üç okuma kitabındaki tüm seviyelerdeki metinlerin ortalama cümle uzunluğu bu ortalamanın altında bulunmuştur. Güneş'e (2003, s. 44) göre ders kitaplarında kullanılan cümlelerin kısa ve basit olması okunabilirliği artırmakta ve kısa cümleler uzun cümlelerden daha iyi öğrenilmektedir. Acarlar, Ege ve Turan (2002, s. 71), basit ve kısa hece yapılarının Türkçede algılama kolaylığı sağladığını ifade etmektedir. İncelenen üç okuma kitabındaki tüm seviyelerdeki metinlerin cümlelerinin ve kelimelerinin kısa ve basit olması Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenler için okuma kitaplarının okunabilirliğini arttıracak; kısa cümlelerin ve kelimelerin algılama kolaylığı sağlayacağı söylenebilir.

Ateşman'ın okunabilirlik formülüne göre okuma kitaplarındaki A1-A2 seviyesi metinlerin okunabilirlik düzeyi çok kolay iken B1-B2 ve C1-C2 seviyesi metinlerin okunabilirlik düzeyi kolay bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda (Bora, 2019; Tosunoğlu ve Özlük, 2011; Zorbaz, 2007) incelenen Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden "kolay" olduklarını tespit etmiştir. Ateşman'ın (1997) okunabilirlik formülüyle yapılan çalışmaların sonuçlarıyla bu çalışma sonucunda tespit edilen veriler benzerlik göstermektedir. Çetinkaya-Uzun'un okunabilirlik formülüne göre ise okuma kitaplarındaki tüm seviyelerdeki metinler bağımsız okumadır. Yapılan çalışmalarda ortaokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin düzeyleri incelendiğinde; Okur

ve Arı'nın (2013, s. 169-180) çalışmasında 5.sınıf %69, Okur, Arı, Ersoyol ve Okur'un (2013, s. 65-79) çalışmasında 6.sınıf %71,43, 7.sınıf 62,07 ve 8.sınıf %77,21; yine Bağcı ve Ünal'ın (2013, s. 12-28) çalışmasında 8.sınıf %69,64 olduğu tespit edilmiştir. Okur ve Arı'nın (2013) 6, 7, 8. sınıf Türkçe ders kitaplarını okunabilirlik açısından incelediği çalışmasında ise sınıf seviyesi yükseldikçe okunabilirlik seviyesinin de yükseldiği belirtilmektedir. Bu bulgulardan hareketle temel düzey için 5-6-7.sınıf, orta düzey için 8-9.sınıf ve ileri düzey için de 10-11-12.sınıf ve daha ileri düzeydeki metinlerin kullanılmasının uygun olacağı söylenebilir. Bu çalışmada incelenen 3 okuma kitabındaki okunabilirlik düzeyinin tüm seviyelerde bağımsız okuma 5-6-7. sınıf olduğu tespit edilmiştir. Birçok araştırmacı, farklı kişiler tarafından tasarlanan okunabilirlik formülleri ile metinlerin okunabilirlik puan ve düzeylerini incelemiştir. Bu çalışmaların bir kısmı çalışmamızla farklı sonuçlar elde etmiştir. Bu değerlendirmelerden hareketle B1-B2 seviyesinde 5-6-7.sınıf düzeyindeki metin yerine daha çok 8-9.sınıf düzeyinde ve C1-C2'de de daha çok 10-11-12.sınıf ve daha ileri düzeydeki metinlerin kullanılmasının yararlı olabileceği söylenebilir. Yapılan bir çalışmada (Erdem, Gün, Şengül ve Şimşek, 2015, s. 455-476) okuma metinlerinin Türkçe eğitimi kurlarının sonuna doğru öğrencilerin seviyesinin biraz üzerinde olan özgün metinlerden oluşturulmasının faydalı olacağı ifade edilmiştir. Bu sebeple C1 düzeyindeki metinlerin B2 ile aynı düzeyde olması, bu metinlerin öğrencinin dil becerisini geliştirmekte eksik kalabileceğini düşündürmektedir. Kitabın bu yönüyle geliştirilebilir olduğu söylenebilir.

Bu çalışmada incelenen 3 okuma kitabındaki tüm seviyelerdeki metinlerin uygulanan 2 okunabilirlik formülüne göre sonuçlarında benzerlik görülmektedir.

5. ÖNERİLER

Okunabilirlik, metinlerin zorluk derecelerini nicel özellikleri ile ifade etmeye ve metnin güçlüğü hakkında fikir vermeye çalışmaktadır. Bu çalışma seçilen okuma kitaplarının okunabilirliğini yapısal olarak incelemeyi amaçlamıştır. Okunabilirlik formülleri metinlerin yapısal olarak incelenmesi anlamına gelmekte, anlaşılabilirlik boyutuna değinmemektedir. Okunabilirlik, ancak metnin nitel özellikleriyle birlikte ele alındığında sağlıklı bir sonuç verebilir. Metinlerin güçlüğüne belirlenmesinde okunabilirlik ile anlaşılabilirlik birlikte değerlendirilmeli ve metinlerin nitel özelliklerinin de ölçülebilmesi için formüller geliştirilmelidir. Metinler seçilmek istendiğinde uzun cümleler olup olmama durumuna bakmakla birlikte cümlelerde mecaz anlamlı kelimeler, soyut kelimeler, bilinmeyen kelimeler, metinlerde yer alan bilgilerin öğrencilerin ön öğrenmeleriyle benzerliği, metinlerin ilgili çekici olup olmaması gibi birçok etken birlikte değerlendirilmelidir. Metinlerin hem yapı olarak hem de içerik olarak incelendiği daha kapsamlı çalışmaların yapılmasının metinlerin sınıf seviyesine göre düzenlenmesinde daha çok yararlı olacağı düşünülmektedir. Türkçenin yapısına uygun anlaşılabilirliği de içine alan yeni bir formül geliştirilerek alanyazına katkıda bulunulabilir. Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma kitaplarında bulunan metinler, öğrencilerin rahat bir şekilde okuyup anlayabileceği uzunlukta kelimelerden ve cümlelerden oluşmalıdır. Öğrenci seviyesinin üstünde uzunluğa sahip cümleleri öğrencilerin anlaması beklenemez. Çok kısa cümleler veya çok uzun cümleler öğrenci seviyesine uygun değildir. Kitaplarda yer alan metinler okunabilirlik düzeyleri açısından öğrenci seviyesine uygun olmalıdır. Ayrıca çok kolay metinler öğrencilerin sıkılmalarına, zor metinler ise özgüvenlerini kaybederek derslerden soğumalarına neden olabilir. Bu nedenle kitaplara alınacak metinler öğrenci seviyesine uygunluk açısından değerlendirilmelidir.

Metinlerin düzeyleri belirlenirken okunabilirliğin yanında farklı değişkenler de ölçmeye katılabilir. Metinlerin güçlüğüne belirlenmesinde okunabilirlik ve anlaşılabilirlik birlikte değerlendirildiğinde daha güvenilir sonuçlar elde edilerek öğrencilerin seviyelerine daha uygun metinler seçilebilir. Türkçenin yapısına uygun anlaşılabilirliği de içine alan yeni bir formül geliştirilerek alanyazına katkıda bulunulabilir.

6. KAYNAKÇA

- Acarlar, F., Ege, P., & Turan, F. (2002). Türk çocuklarında üstdil becerilerinin gelişimi ve okuma ile ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 17(50), 63-73.
- Ateşman, E. (1997). Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi. *A.Ü. Tömer Dil Dergisi*, 58, 171-174.
- Bağcı, H., & Ünal, Y. (2013). İlköğretim 8. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeyi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1(3), 12-28.
- Baş, B., & Yıldız, F. İ. (2015). 2. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 52-61.

- Bezirci, B., & Yılmaz, A. E. (2010). Metinlerin okunabilirliğinin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. *DEÜ Mühendislik Fakültesi Fen Bilimleri Dergisi*, 12(3), 49-62.
- Biçer, N., & Alan, Y. (2017), Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan Yeni Hitit 3 ve İstanbul C1+ ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin karşılaştırılması. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(3), 1130-1139.
- Bora, A. (2019). *Türkçe ders kitaplarının okunabilirlik yönünden karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzincan.
- Bozlak, G. Ü. (2018). 2016-2017 ve 2017-2018 eğitim ve öğretim yıllarında 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki hikâye edici metinlerin Uzun-Çetinkaya formülü ile okunabilirlik düzeyleri/düzeylerinin incelenmesi. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 6(14), 209-234.
- Ceran, D. (2015). Yüz temel eser listesi Türk edebiyatı kategorisinde yer alan kitapların okunabilirlik düzeyleri ile yedinci sınıf öğrencilerinin kitaplar hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 3(14), 23-51.
- Chall, J. S. (1988). The beginning years. Beverley L. Zakaluk and S. Jay Samuels (Eds.). *Readability: Its past, present, and future* içinde (ss. 2-13). Newark, DE: International Reading Association.P.
- Çakıroğlu, O. (2015). İlkokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik düzeylerinin öğrenme güçlüğü olan öğrenciler açısından değerlendirilmesi. *İlköğretim Online*, 14(2), 671-681.
- Çeçen, M. A., & Aydemir, F. (2011). Okul öncesi hikâye kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 185-194.
- Çetinkaya, G. (2010). *Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Çetinkaya, G., & Uzun, L. (2010). *Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özellikleri*. H. Ülper (Ed.), Türkçe ders kitabı çözümlenmeleri (ss. 141-155). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çiftçi, Ö., Çeçen, M. A., & Melanlıoğlu, D. (2007). Altıncı sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi (ESOSDER)*, 6(22), 206-219.
- Çinpolat, E. (2019). *Miyase Sertbarut'un kitaplarının okunabilirlik düzeyleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ordu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.
- Erdem, M. D., Gün, M., Şengül, M., & Şimşek, R. (2015). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan okuma metinlerinin öğretim elemanlarınca diller için Avrupa ortak başvuru metni ve işlevsel metin özellikleri kapsamında değerlendirilmesi, *Turkish Studies – International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(3), 455-476.
- Erol, H. F. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe ders kitaplarında okunabilirlik. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 50, 29-38.
- Gedik, D. (2009). *Yabancılara Türkçe öğretimi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Güneş, F. (2000). *Çocuk kitaplarının okunabilirlik ölçüleri açısından incelenmesi*. 1. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu. A.Ü. TÖMER Dil Öğretim Merkezi.
- Güneş, F. (2003). Okuma-yazma öğretiminde cümlenin önemi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13, 39-48.
- Kurnaz, C., & Erdem, C. (2012). Dil ve anlatım ders kitaplarındaki metinlerin kelime- cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*, 4, 1-19.
- Merriam, S. B. (2013). *Qualitative research a guide to desing and implementation*. Selahattin Turan (Çev. Ed.). Ankara: Nobel Yayınları.
- Mutlu, H. H. (2020). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarında (İstanbul Yabancılar için Türkçe Öğretim Seti, Yedi İklim Öğretim Seti) yer alan metinlerin okunabilirlik düzeylerinin incelenmesi. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi*, 22, 371 – 386.

- Okur, A., & Arı, G. (2013). 6, 7, 8. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği. *İlköğretim Online*, 12(1), 202- 226.
- Okur, A., Arı, G., Ersoyol, F., & Okur, E. K. (2013). 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliği. *Sakarya University Journal of Education*, 3(2), 65-79.
- Özçetin, K., & Karakuş, N. (2020). 5. Sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 175-190.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research and evaluation methods*. Thousand Oaks California: Sage Publications.
- Şimşek, P. (2011). *Yabancılara Türkçe öğretiminde okuma metinleri ve yardımcı okuma metinleri üzerine bir araştırma*, Yayınlanmamış doktora tezi. Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.
- Şimşek, Y., & Çinpolat, E. (2021). Ortaöğretim Türk dili ve edebiyatı ders kitaplarının okunabilirlik özellikleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 233-250.
- Temizyürek, F. (2010). Türkiye’de okuma seferberliği çerçevesinde seçilen kitapların kelime- cümle uzunlukları ve okunabilirlik açısından incelenmesi. *TÜBAR*, 27, 645-654.
- Temur, T. (2003). Okunabilirlik kavramı. *TÜBAR*, 13, 169-180.
- Tosunoğlu, M., & Özlük, Y.Ö. (2011). Okunabilirlik ve ilköğretim 1. sınıf Türkçe ders kitabındaki düz yazı metinlerinin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 189, 219-230.
- Ülper, H. (2010). *Okuma ve anlamlandırma becerilerinin kazandırılması*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, F., & Temiz, Ç. (2014). Yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik durumları. *International Journal of Language Education and Teaching*, 2, 81-91.
- Zorbaz, K. Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime- cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 87-101.
- Zorbaz, K. Z., & Köroğlu, M. (2016), Gazi TÖMER yabancılar için Türkçe öğretim setindeki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri, *Electronic Turkish Studies*, 11(3), 2509-2524.

İncelen Kaynaklar

Türkçenin Sesi Yunus Emre (A1-A2). Yunus Emre Enstitüsü, (2020).

Türkçenin Sesi Yunus Emre (B1-B2). Yunus Emre Enstitüsü, (2020).

Türkçenin Sesi Yunus Emre (C1-C2). Yunus Emre Enstitüsü, (2020).

7. EXTENDED ABSTRACT

The most significant purpose in teaching a foreign language is to write 4 basic language skills (reading, listening, speaking, writing) (Gedik, 2009, p. 3). Various materials are used to develop basic language skills. The most prominent ones of these materials are the textbooks and the texts in them. All activities used to develop basic language skills are based on these texts. According to Şimşek (2011, pp. 9-36), reading, writing, and texts, constitute the basis of teaching Turkish as a mother tongue and teaching it as a foreign language. In order for the texts prepared for teaching Turkish to foreigners to be perceived correctly by the student, the texts must have certain characteristics.

Various criteria have been developed for the selection of texts. These texts that are used have certain characteristics. One of the criteria used in text selection is readability. Readability is the readability of a text to the reader. Readability can be described as how easy or difficult the texts are to be understood by the reader (Ateşman, 1997, pp. 171-174).

There are many formulas used to determine text readability. In the prior studies measuring the readability of Turkish texts, formulas designed for English texts were used as there was no other readability formula to be used

for Turkish texts. However, since the structure of languages differs, these formulas did not produce correct results in Turkish texts. Studies for detecting readability in Turkish texts have been started since the 1990s.

In Turkey, the first formula for the concept of readability was created by Ateşman (1997), who adapted the formula for ease of reading published by Flesch in 1948 into Turkish, in order to define and classify the difficulty levels of Turkish texts (Bağcı & Ünal, 2013, p. 13). The readability formula developed by Ateşman (1997) and the readability formula developed by Çetinkaya-Uzun (2010) are the most commonly used readability formulas in these studies conducted in our country.

Readability formulas aim to make an estimation about the level of the texts by considering the sentence and word lengths and the number of unknown words. Therefore, in the books prepared for teaching Turkish to foreigners, it is important to know the suitability of the texts for the level in terms of word, sentence length, and readability level.

Many studies on the readability of Turkish textbooks and children's books in our country were conducted (Bağcı & Ünal, 2013; Baş & Yıldız, 2015; Bozlak, 2018; Ceran, 2015; Çinpölat, 2019; Çakıroğlu, 2015; Çeçen & Aydemir, 2011; Çiftçi, Çeçen and Melanlıoğlu, 2007; Güneş, 2000; Kurnaz & Erdem, 2012; Mutlu, 2020; Okur & Arı, 2013; Okur, Arı, Ersoyol & Okur, 2013; Özçetin & Karakuş, 2020; Temizyürek, 2010; Tosunoğlu & Özlük, 2011; Şimşek and Çinpölat, 2021; Zorbaz, 2007), although, there are limited numbers of texts related to the readability levels of the texts in the textbooks prepared to teach Turkish to foreigners (Biçer & Alan, 2017; Erol, 2014; Mutlu, 2020; Yılmaz & Temiz, 2014; Zorbaz & Köroğlu, 2016). However, it is seen that studies on readers are insufficient. The fact that the studies are new as well as they are generally made on the readability of the textbooks and the studies on the readers shows that there is a need for studies on the levels of the texts in the readers prepared to teach Turkish to foreigners.

In line with these needs, by asking the question "What is the readability status of the texts in the reading books prepared for teaching Turkish to foreigners?"; in this study, it is aimed to determine the readability levels of the texts in the reading books prepared for teaching Turkish to foreigners.

This study, which aims to determine the readability level of the texts in readers, is a case study. A case study is an in-depth description and examination of a limited system (Merriam, 2013, p. 39). The Voice of Turkish, Yunus Emre A1-A2, B1-B2, and C1-C2 level readers prepared by Yunus Emre Institute were examined in the research. During the data collection process of the research, the document analysis method was used. Document analysis includes the analysis of written materials containing information about the facts or events that are aimed to be investigated (Yıldırım and Şimşek, 2008, p. 187). With this method, the existing state of the texts is described.

In this study, the readability of readers was calculated according to the readability formulas of Ateşman (1997) and Çetinkaya-Uzun (2010).

When the obtained data were examined, the following situations were detected: According to Ateşman's readability formula, the average word length in reading books was (2,4) 2, and there was a regular increase according to the levels, and as the level increased, longer words were used in the texts. According to the readability formula of Çetinkaya-Uzun, the average word length in reading books is (2.3) 2, and there was a regular increase according to the levels, and as the level increased, longer words were used in the texts. In various studies (Ateşman, 1997, pp. 171-174; Bezirci & Yılmaz, 2010, pp. 49-62) it has been stated that the average word length of Turkish is 2.60 syllables. Accordingly, the average word length of Yunus Emre's Voice of Turkish A1-A2, B1-B2, C1-C2 level three reading books, which was examined according to the readability formulas of Ateşman (1997) and Çetinkaya-Uzun (2010), was found below this average.

According to Ateşman's readability formula, the average sentence length in reading books is 7, and there has been a regular increase according to the levels, and as the level increases, longer sentences are used in the texts. According to the readability formula of Çetinkaya-Uzun; The average sentence length in reading books is 5, and there has been a regular increase according to the levels, and as the level increases, longer sentences are used in the texts. In the studies conducted, the average sentence length of Turkish was determined as 9-10 words (Ateşman, 1997, pp. 171-174) and 10-11 words (Bezirci & Yılmaz, 2010, pp. 49-62). Accordingly, the average sentence length of the texts at all levels in the three reading books examined according to the readability formulas of Ateşman (1997) and Çetinkaya-Uzun (2010) was found below this average.

According to Güneş (2003, p. 44), the short and simple sentences used in textbooks increase readability and short sentences are learned better than long sentences. Acarlar, Ege, and Turan (2002, p. 71) state that simple and short syllable structures provide ease of perception in Turkish. It can be said that the short and simple sentences and words of the texts at all levels in the three reading books examined will increase the readability of the reading books and the short sentences and words will provide ease of perception.

According to Ateşman's readability formula, while the readability level of A1-A2 level texts in readers was too easy, the readability level of B1-B2 and C1-C2 level texts was found to be easy. Studies (Bora, 2019; Tosunoğlu & Özlük, 2011; Zorbaz, 2007) have determined that the texts in the examined Turkish textbooks are "easy" in terms of readability. The results of the studies conducted with Ateşman's (1997) readability formula are similar to the data obtained as a result of this study.

According to the readability formula of Çetinkaya-Uzun, the texts at all levels in the readers are classified as independent reading. In the studies conducted, the texts in the secondary school Turkish textbooks were 5th grade (Okur & Arı, 2013, pp. 169-180) 69%, 6th grade (Okur, Arı, Ersoyol & Okur, 2013, pp. 65-79) 71.43%, 7th grade 62.07 and 8th grade 77.21%; again, 8th grade (Bağcı & Ünal, 2013, pp. 12-28) was determined to be mostly at the 8th-9th grade level with 69.64%. Based on these findings, it can be said that it would be appropriate to use texts for grades 5-6-7 for basic level, grades 8-9 for intermediate level, and grades 10-11-12 and more for advanced level. The readability level of the three reading books examined in this study has been identified as independent reading 5-6-7 at all levels.

According to the two readability formulas applied, the results of the texts at all levels in the three reading books examined in this study are similar.